

مقایسه کاربرد انواع ترمیم در گفتار زنان و مردان فارسی‌زبان در برنامه‌های زنده تلویزیون

سید محمد حسینی معصوم دانشیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
ملیحه حاجیان‌نژاد، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

صص: ۲۰۸-۱۸۳

چکیده

ترمیم گفتار به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای حفظ مکالمه و جلوگیری از شکست ارتباط، می‌تواند عامل مؤثری در ارتباطات و مکالمات روزمره به حساب آید. در این میان، جنسیت به‌عنوان یکی از عوامل دخیل در پدیده‌های زبان‌شناسی اجتماعی می‌تواند باعث ایجاد تفاوت در میزان و نحوه استفاده گویشوران از این ابزار شود. پژوهش حاضر، به بررسی و مقایسه میزان کاربرد ترمیم و پراکندگی انواع راهبردهای آن در دو گروه زنان و مردان فارسی‌زبان براساس طبقه‌بندی‌های شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) و فاکس و یسپرسن (۱۹۹۵) می‌پردازد. نتایج حاکی از آن است که به‌طور کلی، زنان به‌طرز معناداری بیشتر از مردان از ترمیم استفاده می‌کنند. اما جالب این است که با وجود این که دو گروه از نظر ترتیب پراکندگی انواع چهارگانه ترمیم الگوی مشابهی را نشان می‌دهند و خودترمیم خودآغاز در هر دو گروه بیشترین و دگرترمیم خودآغاز کمترین بسامد را دارد، در عین حال، درصد کاربرد خودترمیم دگرآغاز در گفتار مردان دو برابر گفتار زنان است. به‌علاوه، با توجه به نتایج تحلیل داده‌ها بر اساس طبقه‌بندی فاکس و یسپرسن، در هر دو گروه زنان و مردان استفاده از راهبردهای «تکرار عبارت» و «رها کردن یک ساختار و آغاز ساختار جدید» به ترتیب کمترین و بیشترین بسامد را داشته‌اند و نیز هر دو مورد در گفتار زنان نسبت به گفتار مردان بسامد بیشتری داشته‌اند.

کلید واژه‌ها: مکالمه، ترمیم، طبقه‌بندی ترمیم شگلاف، طبقه‌بندی ترمیم فاکس و

یسپرسن، جنسیت

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۳

1. hosseinimasum@pnu.ac.ir

2. m.hajiannezhad99@gmail.com

پست الکترونیکی:

۱. مقدمه

گفتگو کردن به‌عنوان فعالیتی اجتماعی، زمینه‌ساز بسیاری از اقدامات و رفتارهای مختلف در زندگی روزمره انسان‌ها نظیر دادوستد، آموزش، سرگرمی، و همدلی است. در واقع مکالمات، منعکس‌کننده‌ی فعالیت‌هایی مشترک هستند. هر فعالیت مشترک، دارای شرکت-کنندگانی است و برای پیشبرد مکالمه و ارتباط مؤثر، هماهنگی میان این شرکت‌کنندگان ضروری خواهد بود. در پس هر فعالیت مشترکی اهدافی عمومی و اهدافی شخصی نهفته است. اهداف عمومی مواردی مانند تبادل اطلاعات یا بهره‌مندی از تجربیات دیگران، برنامه‌ریزی برای انجام کاری، مذاکره در مورد یک قرارداد و اهداف شخصی، شامل اهدافی همچون کسب منزلت اجتماعی، ارتقای جایگاه فردی در اجتماع، نشان دادن برتری خود نسبت به دیگران، بیان احساسات، حفظ روابط فردی و اجتماعی است. به‌عبارت دیگر، مکالمه شکلی از تعامل شفاهی است که از طریق زبان صورت می‌گیرد. درک کردن به‌طور خودبه‌خود اتفاق نمی‌افتد بلکه توسط شرکت‌کنندگان در مکالمه ایجاد می‌شود و همکاری و مشارکت طرفین را می‌طلبد (ر.ک. کلارک^۱، ۱۹۹۶؛ براون و یول^۲، ۱۹۸۳؛ شگلوف^۳، ۱۹۹۲؛ کلارک و شفر^۴، ۱۹۸۷).

با توجه به این‌که در یک گفتگو شرکت‌کنندگان افرادی با خصوصیات، ایده‌ها و نظرات متفاوتی هستند، و از سوی دیگر واژگان متعددی وجود دارند که چندین معنای مختلف دارند، هر فرد با توجه به نقشه‌ی ذهنی خود می‌تواند برداشت متفاوتی داشته باشد. این امر می‌تواند باعث تفسیر نادرست شود و ادامه‌ی مکالمه و برقراری ارتباط با مشکلاتی مواجه شود. به‌عبارت دیگر، مسائلی در مکالمات وجود دارد که باعث می‌شود طرفین نتوانند همدیگر را درک کنند. فرایند شناسایی و رفع این موانع و اشکالات را ترمیم^۵ می‌نامیم. ترمیم در مکالمه نیز با وظیفه‌ی ایجاد و حفظ درک متقابل سروکار دارد. مطالعات اخیر مکالمه نشان می‌دهد که مشکلات نیازمند به ترمیم می‌تواند از هر یک از طرفها سرچشمه بگیرد و تنها مربوط به گوینده یا شنونده نباشد. این اختلالات می‌تواند در سطوح مختلفی رخ دهد، مانند مشکلات

1- Clark

2- Brown & Yule

3- Schegloff

4- Clark & Schaefer

5- repair

گفتاری، شنیداری و درک کردن. یکی از این مسائل انتخاب واژه است. دیگری عدم تلفظ صحیح کلمات و یا عدم درک معنی کلمه از سوی مخاطب و همچنین مشکل عدم تشخیص یک کلمه است، که ممکن است شنونده نداند به چه کسی یا چیزی اشاره دارد (کریستال^۱، ۱۹۸۷؛ شیفرین^۲، ۱۹۹۸؛ شگلایف، ۲۰۰۶). بنابراین همانطور که روشن شد، ارتباط موفقیت‌آمیز بر پایه‌ی اقدامات مشترک گوینده و شنونده شکل می‌گیرد.

با توجه به بروز برخی مسائل مانند تلفظ نادرست واژگان، مشکلات شنیداری، چند معنایی و مانند آن، ممکن است میان شرکت‌کنندگان ناهماهنگی رخ دهد و مانع ارتباط مؤثر بین آن‌ها شود. در این جاست که ترمیم در گفتار اهمیت و جایگاه ویژه‌ای می‌یابد، زیرا به رفع موانع ارتباطی و ناهماهنگی موجود کمک می‌کند. در مکالمات روزمره بروز اشکال در حین مکالمه امری طبیعی و اجتناب‌ناپذیر است. همان‌طور که شگلایف (۲۰۰۷: ۱۰۰) نیز عنوان کرده است، «حاضران در گفتگوهای تعاملی، پیوسته خود را در حال مواجهه با مشکلات یا مسائلی می‌یابند که مربوط به گفتار، شنیدار یا درک کردن است».

در تحقیق حاضر با توجه به اهمیت تفاوت‌های جنسیتی^۳ در مکالمه و جایگاه ویژه‌ای که ترمیم در گفتار دارد، به بررسی میزان کاربرد انواع ترمیم طبق طبقه‌بندی شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) و نیز طبقه‌بندی فاکس و یسپرسن (۱۹۹۵) در گفتار زنان و مردان می‌پردازیم. همچنین در جستجوی پاسخی مناسب برای پرسش‌های زیر هستیم.

۱. بسامد کاربرد ترمیم در گفتار در زنان بیشتر است یا مردان؟

۲. بسامد کاربرد هرکدام از انواع ترمیم، در گفتار زنان و مردان در تحقیق حاضر به چه صورت است؟

۲. چارچوب نظری

در دهه‌های اولیه پیدایش زبان‌شناسی اجتماعی، عمده توجه پژوهشگران این رشته بر مطالعات مربوط به گویش بود و زنان چندان به عنوان موضوع مطالعات زبان‌شناسی مورد توجه نبودند. (ر.ک. چیمبرز و ترادگیل^۴، ۱۹۸۰). اما به تدریج با گسترش نقش زنان در جوامع

1- Crystal

2- Schiffrin

3- gender-differences

4- Chambers & Trudgill

صنعتی و حرکت‌های اجتماعی و سیاسی تساوی‌طلبانه زنان در کشورهای مختلف و تصویب قوانین حمایتی از زنان در آمریکا و اروپا، ویژگی‌های گفتار زنانه و تفاوت‌های آن با گفتار مردان مورد توجه قرار گرفت. جنبش زنان^۱ نقطه‌ی عطفی در تغییر الگوی عملی در راستای بررسی تمایز جنسیتی در زبان‌شناسی بود. پس از آن، تحقیقات فراوانی آغاز شد و پژوهشگران به نکات جالبی رسیدند. به‌عنوان مثال، مشخص شده (ر.ک. ثورن و هنلی^۲، ۱۹۷۵؛ بارون، ۱۹۸۶) که زنان در نگارش، نسبت به مردان در استفاده از ابزار بیانی برای تأکید، بیشتر زیر کلمات را خط می‌کشند.

مکالمه یک تعامل گفتاری مشترک است که می‌تواند موجب پایداری و حفظ روابط دوستی بین گویندگان باشد. با این وجود، وقتی بحث جنسیت در مکالمه در نظر گرفته می‌شود، زنان و مردان عملکردهای متفاوتی در مکالمه نشان می‌دهند. تحقیقات برخی پژوهشگران از جمله فیشمن (۱۹۸۳) و تانن (۱۹۹۲) نشان می‌دهد، از نظر مردان، مکالمات، مذاکراتی هستند که در آن افراد سعی دارند تا جای ممکن، برتری به دست آورند و از خود در برابر تلاش‌های دیگران برای سرنگونی و فشار بر آن‌ها، محافظت کنند. این دیدگاه زندگی را رقابت و مبارزه‌ای برای حفظ استقلال و جلوگیری از شکست می‌داند.

۲.۱. ترمیم گفتار

حفظ هماهنگی و درک مشترک بین افراد، نیازی اساسی برای تعامل است. این هماهنگی در اغلب مواقع از طریق ارتباط گفتاری حاصل می‌شود. طرفین از ابزارهای مختلفی برای رفع مشکلات احتمالی در ارتباط استفاده می‌کنند. ترمیم در گفتار یکی از این روش‌هاست که ما را قادر می‌سازد تا مشکلات را سریع‌تر از آنچه ظهور و گسترش می‌یابند، برطرف سازیم. اولین بار، موضوع ترمیم گفتار در مقاله‌ی جفرسون^۳ در سال ۱۹۷۴ با عنوان اصلاح خطا^۴، مطرح و به آن پرداخته شد و در ادامه در مقاله‌ای که با همکاری شگلاف و فاکس ارائه داد، اصطلاح ترمیم گفتار^۵ پدید آمد. شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) در تحقیق خود عنوان کردند که، میان ترمیم و تصحیح، تفاوت‌های فراوانی وجود دارد. در واقع، تصحیح مربوط به وقوع خطا و

1- The Women's movement

2- Thorne & Henley

3- Jefferson

4- Error Correction

5- speech repair

اصلاح آن است، درحالی‌که در مورد ترمیم، لزوماً خطایی رخ نمی‌دهد، بلکه گوینده گاهی، برای درک بهتر جملات بیان‌شده و شفاف‌سازی، یا با توجه به رفتار شنونده، احساس می‌کند توضیح بیشتری نیاز است و دست به ترمیم می‌زند. ترمیم را می‌توان استفاده‌ی دقیق از زبان در زندگی روزمره به‌منظور ارتباط بهتر و بیشتر، جذب مخاطب و درک آسان‌تر پیام موردنظر دانست. پدیده‌ی ترمیم در گفتار در طول زمان به جایگاه ویژه‌ای دست یافت و تحقیقات گسترده‌ای در حوزه‌ی مکالمه‌کاوی در زمینه‌های مختلفی مانند ارتباطات متن-بنیاد^۱ (ر.ک. مردیت و استوکو^۲، ۲۰۱۴؛ تیارا^۳، ۲۰۱۸)، مکالمات دادگاه‌ها (ر.ک. آتکینسون و درو^۴، ۱۹۷۹؛ درو^۵، ۱۹۹۲)، مکالمات کلاس درس (ر.ک. مک‌هاول^۶، ۱۹۹۰؛ سیدهاوس^۷، ۲۰۰۴؛ چو و لارک^۸، ۲۰۱۰؛ ربابه^۹، ۲۰۱۳) و نظایر آن انجام شد.

در جوامع امروزی ارتباط موثر عنصری کلیدی در موفقیت هر فرد محسوب می‌شود. ارتباط، فرایند انتقال اطلاعات است که در هنگام شروع یک رویداد متقابل، منجر به درک مشترکی بین شرکت‌کنندگان می‌شود (ر.ک. موکه‌ایرا، ۲۰۱۵؛ کلارک، ۱۹۹۶). در واقع، برای گویندگان حین صحبت‌های روزمره و پیش‌بینی‌نشده ممکن است مرتباً مشکلاتی مانند عدم درک صحیح، مسائل شنیداری، گفتاری و مانند آن پیش آید که مانع درک درست و شکل‌گیری ارتباط مؤثر شود. بنابراین، مکالمه‌ای موفق است که شرکت‌کنندگان در آن، با همدیگر ارتباط برقرار کرده، اطلاعاتی منسجم ارائه دهند. این کار گاهی از طریق ترمیم امکان‌پذیر می‌شود. در واقع، ترمیم در گفتار، موانع موجود در مکالمه را رفع کرده، با ایجاد برخی تغییرات، پیام را به درستی به شنونده منتقل می‌کند. به همین علت، می‌توان ترمیم در مکالمه را یک مهارت ارتباطی دانست (ر.ک. موکه‌ایرا، ۲۰۱۵؛ شگلاف، ۱۹۹۲؛ شگلاف، ۲۰۰۷). از نظر ریجر (۲۰۰۳: ۴۸)، ترمیم عبارت است از فرایند «تصحیح خطا، جستجوی واژه‌ها، استفاده از وقفه و درنگ، پرکننده‌های وقفه واژگانی، شبه‌واژگانی یا غیرواژگانی، تغییرات واژگانی فوری، شروع

1- text-based communication

2- Meredith & Stokoe

3- Tiara

4- Atkinson & Drew

5- Drew

6- McHoul

7- Seedhouse

8- Cho & Larke

9- Rabab'ah

نادرست و تکرارهای فی‌البداهه» تعریف کرد. شایان ذکر است که، ریجر این تعریف را، به پیروی از شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) و فاکس (۱۹۹۶)، ارائه کرده است. ترمیم به دلیل طبیعت آن، نتیجه‌ی شکست در درک متقابل است و شامل تلاش شرکت-کنندگان برای حل و فصل این شکست است. در بازه‌ای از مکالمه در گفتگوی روزمره، که میزان ارتباطات نادرست افزایش می‌یابد، باعث تعلیق در مکالمه می‌شود، که پس از انجام ترمیم، این تعلیق رفع می‌شود. عموماً این مراحل ترمیم بلافاصله پس از استفاده‌ی نادرست در گفتگو ایجاد می‌شود و تا زمانی که حل شود و نوبت به ادامه‌ی گفتگوی شرکت‌کننده‌ی بعدی برسد، ادامه می‌یابد.

۲.۲. بخش‌های ترمیم:

هر ترمیم سه بخش دارد: اول، بخش ترمیم‌پذیر^۱ که شامل قسمتی است که نیاز به ترمیم دارد و باعث شکست در مکالمه و عدم شکل‌گیری ارتباط صحیح یا باعث شکست در روند مکالمه می‌شود. برخی از پژوهشگران مانند شگلایف و همکاران (۱۹۹۲) آن را منبع مشکل^۲ می‌نامند. بخش دوم شروع ترمیم^۳ است. پس از مشخص شدن منبع مشکل، برنامه‌ریزی برای ترمیم، از جانب گوینده یا شنونده صورت می‌گیرد و تصمیم‌گیری در مورد انجام ترمیم، صورت می‌پذیرد. بخش سوم انجام ترمیم^۴ است. ترمیم مورد نظر صورت می‌گیرد و جایگزین می‌شود (ر.ک. شگلایف و همکاران، ۱۹۷۷؛ فاکس و یسپرسن^۵، ۱۹۹۵).

از نظر شگلایف (۲۰۰۷: ۲۰) بخش ترمیم زمانی شروع می‌شود که «قطع ارتباط احتمالی با صحبت‌های بلافصل قبلی» وجود داشته باشد و زمانی که گوینده صحبت‌های قبلی خود را که به منظور ترمیم متوقف کرده‌بود، از سر می‌گیرد، ترمیم پایان می‌یابد.

قبل از بررسی انواع ترمیم با توجه به رابطه‌ی تنگاتنگ میان ترمیم و نوبت گفتگو لازم است به تعریفی از نوبت اشاره کنیم.

-
- 1- repairable
 - 2- trouble source
 - 3- repair initiation
 - 4- repair segment
 - 5- Fox & Jasperson

۳.۲. ترمیم و نوبت گفتگو

مکالمه بین حداقل دو نفر یا بیشتر به قصد ارتباط و تبادل اطلاعات شکل می‌گیرد. یکی نقش گوینده و دیگری یا دیگران نقش شنونده را به عهده دارند، که این وضعیت بین شنونده و گوینده در طول مکالمه، ثابت نیست و افراد تغییر نقش می‌دهند. این تغییر یا جایگزینی موقعیت گوینده به شنونده و برعکس را نوبت‌گیری^۱ می‌نامند (ر.ک. شگلاف و همکاران، ۱۹۹۴؛ اسماعیلیه، ۲۰۱۵). در واقع همانطور که براون^۲ (۱۹۹۳: ۱۵۵) بیان می‌کند، «هرچیزی که گوینده‌ی فعلی، قبل از آن‌که گوینده‌ی بعدی مسئولیت را به‌عهده بگیرد، بیان می‌کند، نوبت است».

۴.۲. انواع ترمیم:

ترمیم با توجه به این‌که تشخیص منبع مشکل توسط چه کسی باشد و ترمیم توسط چه کسی صورت بگیرد، تقسیم‌بندی‌های زیادی دارد که معروف‌ترین آن مربوط به تقسیم‌بندی چهارگانه‌ی شگلاف و همکاران (۱۹۷۷: ۳۶۳-۷) است که به صورت زیر تعریف شده‌است:

- **خودترمیم خودآغاز^۳**: در این نوع ترمیم، گوینده به این نتیجه رسیده‌است که در انتقال پیام و مفهوم صحیح به مخاطب با شکست مواجه شده‌است. لذا از ادامه‌ی روند مکالمه خودداری و آن را متوقف می‌کند و به ترمیم می‌پردازد. نکته‌ی مهم آن است که، این ترمیم همواره، به قصد تصحیح خطا صورت نمی‌گیرد؛ بلکه با توجه به این‌که مخاطب چه‌میزان در درک و برداشت صحیح از منظور گوینده، درست عمل کرده، گوینده گاه برای انتقال نکاتی بیشتر و ایجاد برخی تغییرات در صحبت‌های قبلی، به منظور رفع سوء برداشت مخاطب، ترمیم را آغاز و اجرا می‌کند. این نوع ترمیم، بیشترین میزان وقوع را دارد، زیرا معمولاً گوینده خود، زودتر از سایرین، متوجه اشکال در ادامه‌ی روند مکالمه می‌شود و به ترمیم آن می‌پردازد.

- **خودترمیم دگرآغاز^۴**: تشخیص منبع مشکل یا محل اشکال، از سوی دیگری است و گوینده در تشخیص منبع مشکل نقشی ندارد. معمولاً عدم تلفظ صحیح یا مشکلات شنیداری

1- turn-taking

2- Brawn

3- self-initiated self-repair

4- other-initiated self-repair

و معنایی باعث این نوع ترمیم است، و براساس درخواست مستقیم طرف مقابل، ترمیم آغاز و توسط گوینده انجام می‌شود.

- **دگرترمیم خودآغاز^۱**: تشخیص محل اشکال از سوی گوینده و ترمیم از سوی سایر شرکت‌کنندگان صورت می‌گیرد. در دگرترمیم خودآغاز، گوینده، خود، منبع مشکل را شناسایی می‌کند و از مخاطب کمک می‌طلبد و او را وادار به ترمیم کند. برای مثال، زمانی که گوینده در یادآوری نام یک شخص به مشکل می‌خورد، به مخاطب علامتی (نوعی مکث یا نگاه پرسشگرانه) می‌فرستد و مخاطب نیز آن نام را یادآور می‌شود.

- **دگرترمیم دگرآغاز^۲**: تشخیص محل اشکال با مخاطب است و مسئولیت ترمیم نیز بر عهده‌ی مخاطب است. معمولاً این نوع ترمیم در نوبت بعد از نوبتی که خطا در آن روی داده، اجرا می‌شود.

۲. ۵. علائم ثبت گفتار:

از آنجا که در ادامه مقاله، نمونه‌هایی از گفتار و ترمیم در آن ارائه خواهد شد، لازم است با برخی علائم به‌کاررفته در نمونه‌ها آشنا شویم. محققان برای ثبت گفتار به صورت متن از علائم به شرح جدول شماره ۱ استفاده می‌کنند:

۲. ۶. فرایند ترمیم:

ترمیم‌های خودآغاز، با یک آغازگر غیرواژگانی شروع می‌شود. در ترمیم‌های دگرآغاز، با وجود این که منبع و آغازگر مشکل، شخص گوینده است، شخص دیگری زمینه‌ی ترمیم را فراهم آورده و معمولاً با عبارتهایی همچون: *بیخشید، عذر می‌خواهم، و نظایر آن*، برای مشخص کردن منبع اشکال در شنیدن یا درک کردن، ترمیم را آغاز و اجرای آن را به گوینده واگذار می‌کند. به عبارت دیگر، معمولاً در ترمیم‌های دگرآغاز، کسی که ترمیم را آغاز می‌کند، اجراکننده‌ی ترمیم نیست.

1- self-initiated other-repair
2- other-initiated other-repair

جدول شماره ۱. علائم ثبت گفتار در بررسی‌های مکالمه‌کاوی

کاربرد	علامت
قسمتی از گفتمان فعلی که از طریق گفتمان بعدی تولید شده توسط سخنگوی دیگر همپوشانی می‌شود	//
مدت سکوت	(۰۰)
هجای تأکید شده	-
هجای کشیده شده (کششی)	:
انسدادی چاکنایی که واژه را قطع می‌کند ^۱ .	-
ارتباط بین دو پاره‌گفتار که بین آن‌ها سکوت معمول رخ نمی‌دهد	=
افزایش زیرویمی صدا	?
عملکرد غیرزبانی	(())
کشش نامفهوم	()
بازدم قابل شنیدن	hh
دم قابل شنیدن	.hh
خنده میان یک کلمه	(hh)
افزایش سرعت، مانند شتاب‌زدگی	> <

(فاکس و یسپرسن، ۱۹۹۵: ۱۲۸)

رایج‌ترین نوع ترمیم، ترمیم خودآغاز در همان نوبت است. گوینده جاری در روند صحبت- هایش قبل از این که بتواند آنها را کامل کند، وقفه‌ای ایجاد می‌کند تا برخی مشکلات موجود در گفتار، شنیدار یا ادراک را رفع کند. همچنین خودترمیم‌ها و ترمیم‌های خودآغاز نسبت به سایر موارد ارجحیت دارند (ر.ک. شگلاف و همکاران، ۱۹۷۷).

۲.۷. اجرای ترمیم:

فاکس و یسپرسن (۱۹۹۵: ۹۰) طبقه‌بندی هفتگانه‌ای به صورت زیر برای اجرای خودترمیمی ارائه داده‌اند، که می‌توان آن را کامل‌ترین نوع طبقه‌بندی دانست.

- تکرار^۲ (بازیافت) یک واژه: در تکرار (بازیافت) یک کلمه یا مورد واژگانی، بخش- ترمیم‌پذیر و بخش ترمیم‌شده از لحاظ واژگانی یکسان هستند.

1- glottal stop cutting off a word

2- recycle word

(1). I don't know. The school- school uh, (1.0) bookstore doesn't carry anything anymo (h) re, (فاکس و یسپرسن، ۱۹۹۵: ۹۱)

در نمونه شماره ۱، برای ترمیم، کلمه‌ی *school* تکرار می‌شود.

- جایگزینی^۱ یک واژه: جایگزینی (جانشینی) یک کلمه، در واقع، جایگزینی واژه‌ی قطع- شده می‌باشد. همان کلمه‌ای که باعث شروع ترمیم و قطع روند مکالمه می‌شود با کلمه‌ای دیگر جایگزین می‌گردد. بخش ترمیم‌پذیر و بخش ترمیم‌شده متفاوت هستند.

(2). They get – their g– teeth keep grow:ing rou:nd. From the fron – back to the front. (همان: ۱۰۲)

در نمونه شماره ۲، کلمه‌ی ناقص *fron* با کلمه‌ی *back* جایگزین می‌شود.

- تکرار (بازیافت) چند مورد واژگانی^۲: در تکرار (بازیافت) عبارت قبلی شامل واژه مورد نظر یا چند مورد واژگانی (بیش از یک واژه)، بخش ترمیم‌پذیر و بخش ترمیم‌شده از لحاظ واژگانی یکسان هستند.

(3). And generally the short versions I think are very (0.2) are very reasonable. (همان: ۱۰۳)

عبارت *are very* تکرار می‌شود.

- تکرار عبارت قبلی، جایگزینی واژه مورد نظر^۳: در تکرار (بازیافت) عبارت قبلی یا چند مورد واژگانی و جایگزینی (جانشینی) یک کلمه یا مورد واژگانی مورد نظر، قسمتی از بخش - ترمیم‌شده شامل تکرار بخش ترمیم‌پذیر و قسمت دیگر شامل کلمه‌ی جایگزین شده می‌شود.

(4). Oh, I have the– I have one class in the evening. (همان: ۱۰۱)

عبارت *I have* تکرار شده و کلمه‌ی *one* با *the* جایگزین می‌شود.

- تکرار یک عبارت و افزودن^۴: در تکرار (بازیافت)، عبارت یا بند قبلی همراه با افزودن (درج کردن) عناصری جدید قبل از تکرار موارد واژگانی افزوده‌شده بند یا عبارت را تغییر می‌دهند؛ یا اینکه اطلاعات پس‌زمینه‌ای را اضافه می‌کنند.

(5). .hh And tshe– this girl's fixed up on a da– a blind date. (همان: ۱۰۳)

1- replace word

2- recycle phrase

3- recycle phrase replace word

4- recycle phrase with addition

زنجیره *a da* تغییر کرده و با افزودن *blind* به *date* عبارت *a blind date* را می‌سازد.
 - تغییر چارچوب معنایی^۱: تغییر چارچوب معنایی در واقع شکل دیگری از تکرار عبارت قبلی همراه با افزودن (درج کردن) عناصر جدید (مورد پنجم) می‌باشد. این عناصر جدید افزوده شده، یک سازه ماتریسی^۲ هستند که چارچوب تکرار را تشکیل می‌دهند.

(6). Now this terminal (1.2) is smart enough to show you (0.4) that you're in (1.6) ins- what they call insert mode or append mode.

(همان: ۹۱)

زنجیره *ins* با عبارت *what they call insert mode or append mode* جایگزین می‌شود.

- رها کردن یک ساختار و آغاز ساختاری جدید^۳: نوع هفتم شامل بخش رهاشده‌ی مکالمه است که قبل از تکمیل، قطع شده و دوباره آغاز می‌شود. قسمتی که دوباره آغاز شده می‌تواند از نظر کاربردی و معنایی با قسمت رهاشده، مرتبط باشد یا مرتبط نباشد.

(7). And we k- and there was a little o:penin . (همان: ۹۶)

عبارت ناتمام *we k* قسمت رهاشده و بخش *and there was a little o:penin* شروع دوباره است که در اینجا از لحاظ معنایی و کاربردی با هم مرتبط هستند.
 گرچه رده‌بندی ارائه شده از سوی فاکس و یسپرسن نسبت به رده‌بندی شگلایف جامع‌تر است، معمولاً در تحقیقات به بررسی تک‌تک این موارد پرداخته نمی‌شود.

۲.۸. عملگرهای ترمیم خودآغاز

آغاز ترمیم با استفاده از عملگرهای^۴ شروع‌کننده‌ی ترمیم که می‌توانند واژگانی یا غیر واژگانی باشند، مشخص می‌شود. در همه‌ی روش‌های مختلف ترمیم، آغازگرها در ابتدای بخش ترمیم^۵ که در حال ترمیم است قرار می‌گیرند (سیندل و استرایوز^۶، ۲۰۱۳). این عملگرها عبارتند از:

- 1- change syntactic framework
- 2- matrix construction
- 3- aborting syntactic stream and starting new structure
- 4- component
- 5- repair segment
- 6- Sidnell & Strives

- احاطه‌گرها: احاطه‌گرها^۱ کلمات یا صداهای تکرارشونده هستند که با تکرار بخشی از گفتار پیرامون منبع مشکل، اطراف بخش ترمیم‌شده را احاطه می‌کنند. احاطه‌گرها می‌توانند کم‌تر از یک کلمه مانند صداهای /آ، / و نظایر آن باشند. احاطه‌گرها ممکن است برای هماهنگی با ساختار دستوری بخش ترمیم‌شده، تغییراتی را متحمل شوند. به‌عنوان مثال، وقتی مرجع مفردی مانند *he* با مرجع جمع *they* جایگزین می‌شود، فعل *is* که پس از بخش ترمیم‌شده قرار دارد به *are* تغییر می‌کند.

- سکوت‌ها و تأخیرها^۲: عملگرهای سکوت و تأخیر شامل *uh* و *umm* و... است که برای حفظ نوبت و ازسرگیری جریان واحد ساختاری نوبت به‌کار می‌رود.

- کلمات عذرخواهانه^۳: کلماتی مانند *بیخشدید*، *معذرت می‌خواهم* و... نشان از یک خطا دارد که در ادامه مکالمه، ترمیم می‌شود.

- پیشگفتارهای ترمیم^۴: کلماتی مانند *خب*، *منظورم اینه*، *نه*، *واقعا* و..

- تکرارها^۵: تکرار منبع مشکل، گاهی همراه با نفی

- تلاش چندگانه: گاهی راه‌حل اول ترمیم به عنوان یک منبع مشکل عمل می‌کند. نمونه ۸ این مسأله را نشان می‌دهد:

(۸). - احمد: در پنج سالگی...

- شش یا هفت سالگی

جایگذاری پنج با شش ترمیم اول است که با هفت جایگزین می‌شود.

- خودگویی: گفتگو با خود با صدای کم

۳. پیشینه پژوهش:

در زمینه مکالمه‌کاوی و به‌ویژه انواع ترمیم، مطالعات مختلفی در ایران و سایر نقاط جهان انجام شده است. تحقیقات نشان می‌دهد در سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای به تفاوت‌های

-
- 1- frames
 - 2- silences & delays
 - 3- apologetic terms
 - 4- repair prefaces
 - 5- repeats

جنسیتی زنان و مردان در مکالمات، صورت گرفته‌است. از بین این پژوهش‌ها، برخی موارد که قرابت بیشتری به موضوع این مقاله دارد، ذیلاً ارائه می‌شود.

دراس^۱ (۱۹۸۶) در تحقیقات خود بر روی مکالمات زوجین، به این نتیجه رسید که مردان بیشتر از زنان گفتگو می‌کنند. این تحقیق زمینه‌ساز تحقیقات دیگری شد، از جمله جیمز و دراکچ^۲ (۱۹۹۳) که در بررسی موضوع فوق، عنوان کردند در بیشتر موارد، یعنی ۶۱ مورد از ۶۳ مورد، زنان کمتر از مردان صحبت می‌کنند.

ریجر (۲۰۰۳) در تحقیقات خود با موضوع تکرار به عنوان استراتژی خودترمیمی در زبان‌های انگلیسی و آلمانی با بررسی گفتار هشت داوطلب انگلیسی-آلمانی زبان ۲۳ تا ۶۳ ساله، به این نتیجه رسید که تکرار ترکیبات ضمیر-فعل و ضمائر شخصی و حروف اضافه در زبان انگلیسی و بازیافت ضمائر اشاره در زبان آلمانی نسبت به دیگری بیشتر است.

اونو^۳ (۲۰۰۸) در تحقیق خود با هدف بررسی تفاوت بین سبک‌های تعاملی مردان و زنان ژاپنی، به این نتیجه دست یافت که زنان ژاپنی در مقایسه با مردان ژاپنی، کمی بیشتر از مردان، از وقفه استفاده می‌کنند. همچنین در برخورد با ایجاد وقفه، هم مردان و هم زنان ژاپنی، تمایل بیشتری دارند که موضوع را کنار بگذارند، تا این که بخواهند به صحبت‌های قطع شده، ادامه دهند.

یکی از مهم‌ترین تحقیقات در زمینه ترمیم در گفتار در زبان فارسی مقاله مقدم‌کیا و حیدرپور (۱۳۹۰) است که با بررسی ۴۲۶ دقیقه مصاحبه در برنامه‌های زنده تلویزیون که به صورت تصادفی در بازه‌ی زمانی سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ انجام شد و نشانگر این موضوع بود که استفاده از آغازگرهای واژگانی و میزان استفاده از خودترمیمی خودآغازی نسبت به سایر موارد بیشتر است.

امینی و همکاران (۱۳۹۳) نیز برای مطالعه انواع ترمیم و جایگاه آن در توالی نوبت‌ها در زبان فارسی به جمع‌آوری گفتگوهای مختلف توسط فارسی‌زبانان پرداختند و دریافتند که انواع ترمیم در زبان فارسی با تقسیم‌بندی شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) از انواع ترمیم در زبان

1- Drass

2- James & Drakich

3- Junko Ueno

انگلیسی مطابقت دارد. آنها دریافتند که بسامد خودترمیم خودآغازی نسبت به سایر انواع ترمیم در مکالمات فارسی‌زبانان بیشتر است.

۴. روش تحقیق:

در این تحقیق، از طریق روش‌های کمی و توصیفی پیمایش به تحلیل داده‌ها می‌پردازیم. داده‌های لازم از طریق مشاهده‌ی ۴۱۰ دقیقه برنامه‌ی زنده‌ی شبکه‌های مختلف تلویزیون جمهوری اسلامی ایران به دست آمده است. با توجه به این‌که هدف بررسی میزان ترمیم و چگونگی وقوع انواع ترمیم بین زنان و مردان فارسی‌زبان بوده است، بدون در نظر گرفتن شبکه‌ای خاص و بدون در نظر داشتن موضوع برنامه، سن و یا میزان تحصیلات شرکت‌کنندگان و نظایر آن، تنها به تحلیل جنسیتی گفتگوها پرداخته‌ایم. لذا دقایق مکالمات مورد بررسی از هر دو جنس، به میزان برابر (۲۰۵ دقیقه) انتخاب شد. داده‌ها به صورت تصادفی و از برنامه‌های مختلف پخش شده در زمان‌های مختلف، در ماه‌های مرداد، شهریور و مهرماه ۱۴۰۰، گردآوری شده است. همچنین به منظور اطمینان از معناداری تفاوت‌ها از آزمون تحلیل یکسویه واریانس چندمتغیره لامبدای ویلک^۱ در نرم‌افزار اس پی اس اس ۲۵ شرکت آی بی ام استفاده شد.

۵. تحلیل داده‌ها:

در این بخش برای پاسخ به دو پرسش اساسی تحقیق حاضر به تحلیل داده‌ها می‌پردازیم:

۱. بسامد کاربرد ترمیم در گفتار در زنان بیشتر است یا مردان؟
۲. بسامد کاربرد هر کدام از انواع ترمیم، در گفتار زنان و مردان در تحقیق حاضر به چه صورت است؟

قبل از اینکه به تحلیل داده‌های به دست آمده از بررسی ۴۱۰ دقیقه مصاحبه‌ی زنده‌ی تلویزیونی پردازیم، با توجه به مکالمات بررسی شده، برای هر کدام از انواع ترمیم طبق دسته‌بندی شگلاف، نمونه‌هایی از داده‌های جمع‌آوری شده ارائه می‌شود. کلمه‌ای که منبع اشکال است به صورت زیرخط‌دار نمایش داده می‌شود. نشانه‌های ثبت گفتار منطبق با جدول شماره ۱ در نمایش داده‌ها به کاررفته است.

1- Wilk's Lambda Manova

- خودترمیم خودآغاز:

(۹). کسی که می‌گرن داره اگر در ماه از ۱۰ تا { (.) } ۱۰ مرتبه بیشتر مسکن بخوره، سردردها هر روزی میشن. بعد کم کم فرد مجبور میشه که بیاد مثلاً هر روز سر { (.) } مسکن بخوره.

در این قسمت، گوینده خود متوجه منبع اشکال می‌شود و فوراً به ترمیم آن می‌پردازد. در مورد اول از تکرار عبارت قبلی و جایگزینی کلمه استفاده کرده و ضمن تکرار عدد ۱۰، واژه تا را با واژه مرتبه جایگزین می‌کند. در ترمیم دوم، گوینده از جایگزینی واژه استفاده می‌کند و کلمه‌ی ناقص سر را با مسکن جایگزین می‌کند و گفتار خود را ترمیم می‌کند.

- خودترمیم دگرآغاز:

(۱۱). میهمان برنامه: دوستان شرایط اعتراض رو پیگیری نکردن و به ما چیزی نگفتن از این هفت هزار و پونصدتا نگفتن

مجری: هفت هزار و پونصد تا؟؟

میهمان برنامه: هفتاد و پنج هزارتا

در نمونه‌ی ۱۱ شرکت‌کننده‌ی دیگر یعنی مجری، متوجه رقم اشتباه می‌شود و با تکرار آن، گوینده را آگاه و وادار به ترمیم می‌کند و گوینده در نوبت بعدی به ترمیم پرداخته و رقم صحیح را بیان می‌کند.

- دگرترمیم خودآغاز: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

(۱۲) میهمان برنامه: حالا من رقم دقیقش رو نمی‌دونم ولی چند میلیارد میشه

مجری: دومیلیارد

میهمان برنامه: بله، فکر کنم { (.) } همین حدودا باید باشه.

در نمونه‌ی ۱۲، گوینده با بیان جمله‌ی حالا من رقم دقیقش رو نمی‌دونم، به نوعی تقاضای کمک خود را از مجری، می‌رساند و مجری با بیان رقم دقیق دومیلیارد به ترمیم گفتار میهمان برنامه و پاسخ به تقاضای آن، می‌پردازد.

- دگرترمیم دگرآغاز:

(۱۳) میهمان برنامه: اولاً که ما می‌گیم مصرف مایعات همراه با وعده‌های غذایی بهتره انجام نشه، تأکید می‌کنیم مصرف قهوه و چیزایی که این تیبی هستن کافئین بیشتری دارن...
مجری: حتی چای هم این مشکلو ایجاد میکنه
میهمان: و چای، این‌ها همراه با غذا مصرف نشن
در نمونه‌ی ۱۳، مجری با بیان جمله حتی چای هم این مشکل رو ایجاد می‌کنه، به ترمیم و افزودن اطلاعات بیشتری به جمله‌ی میهمان برنامه در مورد مواد کافئین‌دار می‌پردازد.

۵. ۱. بحث و بررسی پرسش اول:

در راستای پاسخ به پرسش اول، یعنی این سوال که: میزان وقوع ترمیم در گفتار در زنان بیشتر است یا مردان، با بررسی ۴۱۸ دقیقه مصاحبه‌ی زنده تلویزیونی، تعداد ۵۳۳ ترمیم یافت شد. در زمان مساوی مکالمه زنان و مردان، ۲۸۸ مورد آن توسط خانم‌ها در ۲۰۵ دقیقه برنامه و تعداد ۲۴۳ مورد آن توسط آقایان در ۲۰۵ دقیقه مکالمه، انجام شده‌است که این تعداد نشان می‌دهد زنان در گفتار خود، بیشتر از مردان به ترمیم گفتار می‌پردازند. این میزان بیشتر می‌تواند به علت برخی ویژگی‌های زنان در مکالمه از جمله نقش تسهیل‌گری و حمایت‌گری آن‌ها در ارتباطات و مذاکرات، مربوط باشد. به اعتقاد برخی پژوهشگران، زنان قصد تسلط در موضوع را ندارند و تمایل دارند تسهیل‌کننده و حامی و اهل گفتگو باشند و به مخاطبشان از طریق تطبیق گفتار خود، پاسخ مثبت دهند (ر.ک. فیشمن^۱، ۱۹۸۳؛ تانن^۲، ۱۹۹۲).

۵. ۲. بحث و بررسی پرسش دوم:

برای پاسخ به این پرسش، پس از تحلیل انواع ترمیم ابتدا درصد وقوع هر کدام از آنها در گفتار زنان بر اساس طبقه‌بندی چهارگانه شگلاف در جدول ۱ مشخص شد.

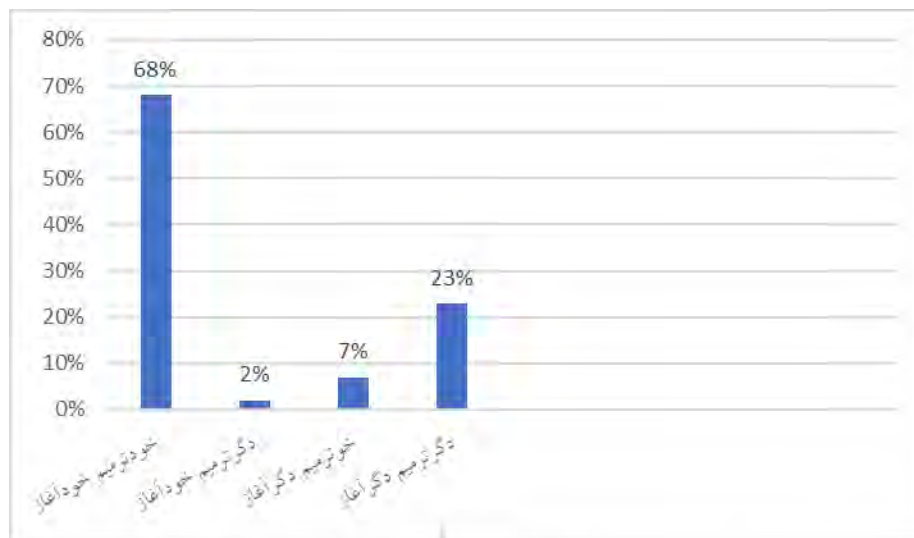
جدول شماره ۱- فراوانی کاربرد انواع ترمیم گفتار در مکالمه زنان

خودترمیم دگرآغاز	خودترمیم خودآغاز	دگرترمیم خودآغاز	دگرترمیم دگرآغاز	جمع
۲۱	۱۹۵	۷	۶۵	۲۸۸

داده‌های فوق برحسب درصد در نمودار شماره ۱ نمایش داده شده‌است.

1- Fishman

2- Tannen



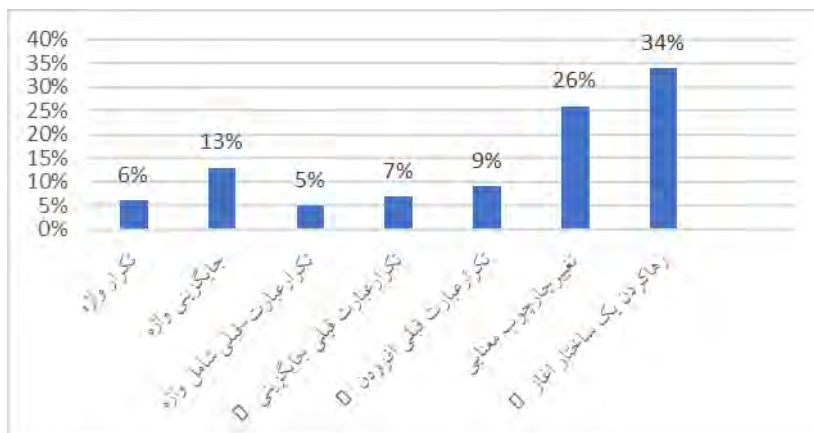
نمودار شماره ۱- درصد کاربرد انواع ترمیم در گفتار زنان

سپس برای پاسخ به پرسش دوم براساس طبقه‌بندی هفتگانه فاکس و سیپرسن، انواع راهبردهای ترمیم در گفتار زنان به تفصیل بررسی و دسته‌بندی شد. نتایج این بررسی در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۲- فراوانی راهبردهای ترمیم فاکس و سیپرسن در گفتار زنان مورد مطالعه

راهبرد ترمیم	تکرار واژه	جایگزینی واژه	تکرار عبارت قبلی شامل واژه	تکرار عبارت قبلی جایگزینی واژه	تکرار عبارت قبلی افزودن عناصر جدید	تکرار عبارت قبلی و معنایی	تغییر چارچوب	آغاز ساختار جدید	رها کردن یک ساختار
میزان وقوع	۱۷	۳۹	۱۳	۱۹	۲۷	۷۵	۷۵	۹۸	۹۸

این نتایج در نمودار شماره ۲ به صورت درصد نشان داده شده است.



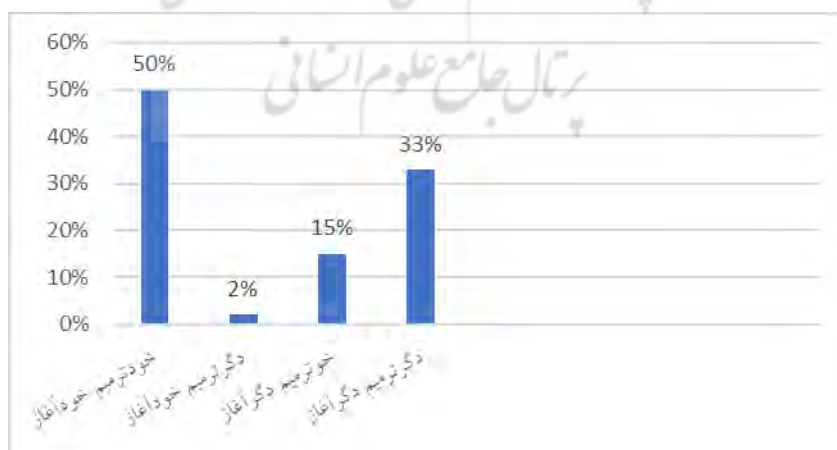
نمودار شماره ۲- درصد انواع راهبرد ترمیم فاکس و یسپرسن در گفتار زنان مورد مطالعه

در ادامه‌ی تحلیل داده‌ها، گفتار مردان مورد بررسی قرار گرفت و ابتدا انواع چهارگانه ترمیم در گفتار آنان مشخص شد. جدول شماره ۳ میزان کاربرد هر یک از این انواع را در گفتار مردان نشان می‌دهد.

جدول شماره ۳- فراوانی کاربرد انواع ترمیم در گفتار مردان

خود ترمیم خودآغاز	خود ترمیم خودآغاز	دگر ترمیم خودآغاز	دگر ترمیم دگر آغاز	جمع
۳۶	۱۲۲	۴	۸۱	۲۴۳

این نتایج در نمودار شماره ۳ به صورت درصد نشان داده شده است.



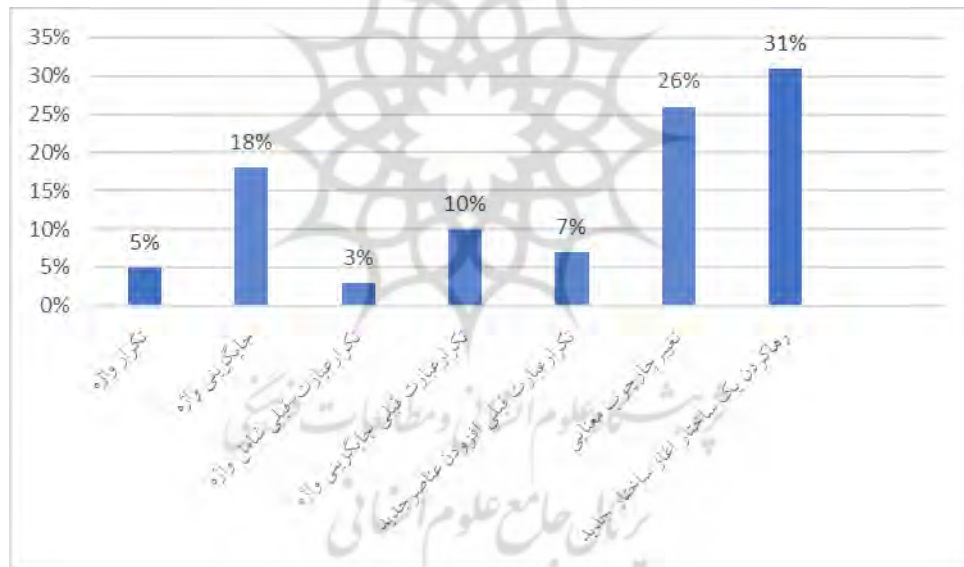
نمودار شماره ۳- درصد کاربرد انواع ترمیم در گفتار مردان

سپس براساس طبقه بندی هفتگانه فاکس و یسپرسن، انواع راهبردهای ترمیم در گفتار مردان به تفصیل بررسی و دسته بندی شد. نتایج این بررسی در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول شماره ۴- میزان وقوع انواع راهبردهای ترمیم در گفتار مردان

راهبرد ترمیم	تکرار واژه	واژه	جایگزینی شامل	جایگزینی	تکرار واژه - تکرار	تکرار واژه - تکرار	تکرار واژه - تکرار	تکرار واژه - تکرار
میزان وقوع	۱۳	۴۴	۷	۲۳	۱۸	۶۲	۷۶	

این نتایج در نمودار شماره ۴ به صورت درصد نشان داده شده است.



نمودار شماره ۴- درصد انواع راهبرد ترمیم فاکس و یسپرسن در گفتار مردان مورد مطالعه

مقایسه‌ی داده‌های حاصل از مکالمه‌کاوی گفتار زنان و مردان در تحقیق حاضر، بر اساس نمودارهای ۱ و ۳ نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان از انواع ترمیم استفاده می‌کنند. به منظور اطمینان از معناداری این تفاوت از آزمون تحلیل یکسویه واریانس چندمتغیره لامبدای ویلک در نرم‌افزار اسپاس پی اس اس ۲۵ استفاده شد. نتایج نشان داد در سطح اطمینان ۹۵٪ ($P =$

۰۰۲۳, F= 42.675)، این تفاوت معنادار است. هر دو گروه زنان و مردان بیشتر از خودترمیم خودآغاز استفاده می‌کنند تا سایر انواع ترمیم، و این نتیجه با نتایج شگلاف (۱۹۹۲) مبنی بر این‌که خودترمیم خودآغاز نسبت به سایر انواع ترمیم پرکاربردتر است، همخوانی دارد. می‌توان گفت که فارغ از عامل جامعه‌شناختی جنسیت، همواره گوینده خود مسؤولیت بیشتری نسبت به اتقان و استحکام کلام خود احساس می‌کند و برای حفظ ارتباط و تداوم مکالمه، پیشقدم می‌شود و ترمیم را انجام می‌دهد و در این راستا تفاوتی میان زنان و مردان نیست.

پس از خودترمیم خودآغاز، بیشترین میزان وقوع ترمیم در هر دو گروه زنان و مردان، به دگرترمیم دگرآغاز اختصاص دارد، اگرچه استفاده از آن در گفتار مردان بیشتر از زنان است. همانطور که پیشتر در بخش ۲ از فیثمن (۱۹۸۳) نقل شد، یکی از دلایل وقوع بیشتر آن می‌تواند تمایل مردان به سلطه‌جویی و حفظ اقتدار و برتری در مکالمه باشد؛ چرا که مکالمه را نوعی رقابت به حساب می‌آورند و از هر روشی برای مغلوب کردن حریف خود استفاده می‌کنند. یافته‌های پژوهش حاضر نیز نشان می‌دهد که مردان در قطع سخن مخاطب و تذکر نسبت به منبع خطا و اقدام در اصلاح و ترمیم گفتار تردید کمتری از خود نشان می‌دهند. در مقابل، زنان کمتر از این شیوه استفاده می‌کنند. این امر می‌تواند نشان از محافظه‌کاری بیشتر و پایبندی به اصول اجتماعی ادب کلامی باشد که در زنان بیشتر از مردان مشاهده می‌شود.

خودترمیم دگرآغاز نسبت به دو نوع اول، در هر دو گروه زنان و مردان، میزان وقوع کمتری دارد. اما بین زنان و مردان، این نوع ترمیم در مردان میزان وقوع بیشتری دارد و حدود ۱۵٪ ترمیم‌ها را به خود اختصاص داده است، در حالی که در گفتار زنان، این مقدار ۷٪ است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت خودترمیم دگرآغازی در مکالمات مردان، حدوداً دو برابر میزان وقوع آن در مکالمات زنان است. در این خصوص، باید گفت که متغیرهای مختلفی می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد. برای مثال، این‌که طرف مکالمه یک خانم سخنگو، یک مرد باشد یا زنی دیگر، ممکن است خانم گوینده راهبرد متفاوتی در مقابله با خطای مکالمه اتخاذ کند و نسبت به تذکر در اصلاح آن اقدام کند یا نکند. با این وجود، در مجموع زنان کمتر از این راهبرد استفاده می‌کنند.

همچنین هر دو گروه زنان و مردان کمترین استفاده را از دگرترمیم خودآغاز در صحبت‌های خود دارند. اگرچه زنان به میزان کمی بیشتر که بسیار ناچیز و قابل اغماض است، بیشتر

از مردان از دگرترمیم خودآغاز استفاده می‌کنند. اما در مقایسه با سایر انواع ترمیم، در هر دو گروه زنان و مردان، کمترین میزان وقوع را به خود اختصاص می‌دهد.

همچنین انواع ترمیم بر اساس طبقه‌بندی هفتگانه فاکس و یسپرسن در زنان و مردان که در نمودارهای ۲ و ۴ نشان داده شده است با هم مقایسه شد. به منظور اطمینان از معناداری این تفاوت نیز از آزمون تحلیل یکسویه واریانس چندمتغیره لامبدای ویلک استفاده شد. نتایج نشان داد در سطح اطمینان ۹۵٪ ($P= .008, F= 121.000$)، این تفاوت معنادار است. با توجه به نتایج تحلیل، در هر دو گروه زنان و مردان استفاده از راهبردهای «تکرار عبارت» و «رها کردن یک ساختار و آغاز ساختار جدید» به ترتیب کمترین و بیشترین میزان وقوع را داشته‌اند و هر دو مورد در گفتار زنان نسبت به گفتار مردان درصد وقوع بیشتری دارند. هر دو گروه زنان و مردان راهبرد «جایگزینی واژه» را نسبت به «تکرار واژه» بیشتر به کار می‌برند. بعد از راهبرد «رهاکردن یک ساختار و آغاز ساختار جدید»، بیشترین میزان وقوع مربوط به راهبرد «تغییر چارچوب معنایی» است، گرچه این مورد در زنان بسیار بیشتر از مردان به چشم می‌خورد. همچنین، «تکرار عبارت قبلی شامل واژه» در گفتار زنان نسبت به مردان میزان وقوع بیشتری دارد.

۶. نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف پاسخ به دو پرسش در خصوص میزان و پراکندگی انواع ترمیم در زنان و مردان گرفت. داده‌های حاصل از بررسی ۴۱۰ دقیقه مکالمه در برنامه‌های زنده تلویزیونی شامل ۲۰۵ دقیقه گفتار مردان و ۲۰۵ دقیقه گفتار زنان، حاکی از وجود ۵۳۳ مورد ترمیم بود. از این میزان ۲۸۸ ترمیم مربوط به گفتار زنان و ۲۴۳ مورد مربوط به گفتار مردان بود. بنابراین، در پاسخ به سوال اول باید گفت که از مجموع ترمیم‌های بررسی شده، در گفتار زنان حدود ۱۸ درصد ترمیم بیشتری نسبت به گفتار مردان به کار رفته است.

همچنین در پاسخ به پرسش دوم با تفکیک هر کدام از انواع ترمیم در گفتار خانم‌ها و آقایان، و مقایسه‌ی موردی آن‌ها، شواهد امر نشان می‌دهد که خودترمیم خودآغاز در هر دو گروه بیشترین بسامد و دگرترمیم خودآغاز کمترین بسامد را دارد. در عین حال، در مقایسه‌ی بین دو گروه زنان و مردان، خودترمیم دگرآغاز در مردان، دو برابر گفتار زنان وقوع می‌یابد. خودترمیم خودآغاز نیز در هر گروه بیشترین بسامد وقوع را دارد که با یافته‌های تحقیقات

پیشین و آنچه شگلاف (۱۹۹۲) و نیز امینی و همکاران (۱۳۹۳) عنوان کرده‌اند، همخوانی دارد. دگر ترمیم خودآغازی اگرچه میزان وقوع بسیار ناچیزی دارد، در گفتار زنان دوبرابر میزان وقوع در گفتار مردان مشاهده می‌شود. این یافته همسو با تحقیقاتی است که نشان می‌دهد در گروه‌های مختلط و بین زوجین، مردان بسیار بیشتر از زنان، صحبت‌های زنان را قطع می‌کنند. هدف مردان از این کار نمایش قدرت و برتری آنهاست (ر.ک. زیمرمن و وست^۱، ۱۹۷۵؛ فیشمن، ۱۹۸۳؛ تانن، ۱۹۹۲). این امر می‌تواند چنان که در این یافته‌ها نیز مشاهده شد منجر به افزایش وقوع دگرترمیم خودآغاز در زنان شود. در عین حال، با توجه به اینکه میزان وقوع راهبردهای «تغییر چارچوب معنایی» و «رهاکردن یک ساختار و آغاز ساختار جدید»، در زنان بسیار بیشتر از مردان است، شاید علت آن را بتوان در تفاوت‌های جنسیتی زنان و مردان و علاقه‌ی زنان به ایفای نقش تسهیل‌کننده و حامی بودن در گفتگو و عدم تمایل به تسلط بر موضوع دانست. در واقع زنان از این طریق، گفتار خود را با گفتار مخاطبشان تطبیق داده و به روند گفتگو واکنش نشان می‌دهند (ر.ک. فیشمن^۲، ۱۹۸۳؛ تانن^۳، ۱۹۹۲). از سوی دیگر میزان وقوع «تکرار عبارت قبلی شامل واژه» اگرچه در هر دو گروه نسبتاً کمتر از سایر انواع است، ولی این میزان در گفتار مردان نسبت به زنان، درصد وقوع کمتری دارد. در واقع، شاید از نظر مردان تکرار عینی واژه‌ی گفته شده توسط طرف مقابل، نشان‌دهنده‌ی ضعف آنها در انتخاب واژه مناسب یا تأیید صحبت‌های آنها باشد. به همین علت کمتر از «تکرار عبارت قبلی شامل واژه» استفاده می‌کنند.

پژوهش حاضر صرفاً به تفاوت‌های گفتار زنان و مردان از نظر میزان و نوع راه‌برد ترمیم پرداخته است و با توجه به اینکه پژوهش در زمینه‌ی ترمیم گفتار در زبان فارسی، بسیار کم صورت گرفته‌است، پیشنهاد شود محققان در گام بعدی به بررسی سایر عوامل اجتماعی همچون سن و تحصیلات و سایر موارد مشابه و تأثیر آنها در ترمیم گفتار بپردازند.

کتاب‌نامه

۱. مقدم‌کیا، رضا و پانته‌آ حیدرپور (۱۳۹۰). بررسی ترمیم‌های گفتار در زبان فارسی. *مجله‌ی پژوهش‌های زبان‌شناسی*، سال ۳، شماره ۱، ۱۰۱-۱۱۴.

1- Zimmerman & West
2- Fishman
3- Tannen

۲. امینی، ح.ع.، نعمتی، م. و شریفی، ش. (۱۳۹۳). انواع ترمیم‌ها و جایگاه آنها در توالی نوبت‌ها در گفتگوهای روزمره زبان فارسی، فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی. ۳۲، صص. ۱۶۷-۱۸۳.

3. Atkinson, J. M., & Drew, P. (1979). *Order in Court: The Organization of Verbal Interaction in Judicial Settings*. London: Macmillan.
4. Baron, D. (1986). *Grammar and Gender*. New Haven: Yale University Press.
5. Brown, G. & Yule, G. (1983). *Discourse Analysis*, Cambridge: Cambridge University Press.
6. Brown, P. (1993). Gender, Politeness, and Confrontation in Tenejapa. In Deborah Tannen (Eds.) *Gender and Conversational Interaction*. New York: Oxford University Press.
7. Cameron, D. (1985). *Feminism and Linguistic Theory*. New York: St. Martin's Press.
8. Chambers, J.K. and Trudgill, Peter (1980) *Dialectology*. Cambridge University Press, Cambridge.
9. Cho, E. H. & Larke, P. (2010). Repair Strategies Usage of Primary Elementary ESL Students: Implication for ESL Teachers. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 14 (3), 1-18.
10. Clark, H. H. (1996). *Using Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Clark, H. H. & Schaefer E. F., (1987). Collaborating on contributions to conversations, *Language and Cognitive Processes*, Vol. 2, No. I, pp. 19-41.
12. Crystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of Language*. New York: Cambridge University Press.
13. Drass, K. (1986). The effect of gender identity on conversation. *Social Psychology Quarterly* 49 (4), 294-301.
14. Drew, P. (1992). Contested Evidence in A Courtroom Cross-Examination: The Case of a Trial for Rape. In P. Drew & J. Heritage (Eds.), *Talk at Work: Interaction in Institutional Settings* (pp. 470-520). Cambridge: Cambridge University Press.
15. Fishman, P. M. (1983). Interaction: The Work Women Do, Revised version in B. Thorne, C. Kramarae, & N. Henley, (Eds.), *Language, Gender and Society*, (pp. 89-101). Cambridge, England: Newbury House.
16. Fox, B. & Jaspersen, R. (1995). A Syntactic Exploration of Repair in English Conversation. In: Philip W. Davis (Ed) *Alternative Linguistics: Descriptive and Theoretical Modes*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamin's.

17. Ismaliyah, N. (2015). *Conversation Analysis of Turn Taking Mechanism in Piers Morgan Tonight Talk Show*. Thesis in English Letters, State Islamic University of Syarif Hidayatullah, Jakarta.
18. James, D and Drakich, J. (1993). Understanding gender differences in amount of talk. In D. Tannen (ed.) (1993) *Gender and Conversational Interaction*. Oxford: Oxford University Press. 281-312.
19. Jefferson, G. (1974). Error Correction as an Interactional Resource. *Language in Society*, 3 (2), 181-199.
20. McHoul, A. (1990). The Organization of Repair in Classroom Talk. *Language in Society*, 19, 349 – 377.
21. Meredith, J. & Stokoe, E. (2014). Repair: Comparing Facebook Chat with Spoken Interaction. *Discourse & Communication*, 8 (2), 180-207.
22. Mokeira, S. T. (2015). *Effects of Conversation Repair Strategies on Counselling Discourse in Secondary Schools in Kakamega Central Sub-Country, Kenya*. Thesis, Department of Linguistics, Maseno University.
23. Rabab'ah, G. (2013). Strategies of Repair in EFL Learner's Oral Discourse. *English Language Teaching*, 6 (6), 123-131.
24. Rieger, C.L. (2003). Repetitions as Self-repair Strategies in English and German Conversations. *Journal of Pragmatics*, 35 (1), 47-69.
25. Sacks, H., Schegloff, E. A. & Jefferson, G. & (1974). A Simplest Systematics for The Organization of Turn Taking for Conversation. *Language*, 50 (4), 696-735.
26. Schegloff, E. A. (1992). Repair after Next Turn; The Last Structurally Provided Defense of Intersubjectivity in Conversation. *American Journal of Society*, 98, 1295-1345.
27. Schegloff, E. A. Jefferson, G. & Sacks, H. (1977). The Preference for Self-Repair in the Organization of Repair in Conversation. *Language*, 53 (2), 361-382.
28. Schegloff, E. A. (2007). *Sequence Organization in Interaction: A Primer in Conversation Analysis*. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press.
29. Schiffrin, D. (1998). Conversation Analysis, In Fredrick, J. (Ed), *Linguistics: The Cambridge Survey*, Cambridge: Cambridge University Press.
30. Seedhouse, P. (2004). *The Interactional Architecture of the Language Classroom: A Conversation Analysis Perspective*. Oxford: Blackwell
31. Sidnell, J. & Stivers, T. (2013). *The Handbook of Conversation Analysis*. UK: Wiley Blackwell.
32. Thorne, B. & Heneley, N. (1975). *Language and Sex: Difference and Dominance*. Rowley. Massachusetts: Newbury House Publishers.

33. Tiara, A. (2018). *Repair Strategies in Online Chat: A Conversation Analysis (Unpublished bachelor's thesis)*. Universitas Pendidikan Indonesia.
34. Tannen, D. (1992). *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. London: Virago Press Limited.
35. Uneo, J. (2008). *Gender Differences in Japanese Conversation*. Union College.
36. Zimmerman, D. and West, C. (1975). Sex roles, interruptions and silences in Conversation. In Thorne, B. and Henley, N. (eds.) (1975) *Language a Difference and Dominance*. Rowley: Newbury House. 105-129.



A Comparison of the Application of Different Types of Repair in the Speech of Persian-Speaking Men & Women in Live TV Shows

Seyed Mohammad Hosseini-Maasoum
Associate Professor, Payame Noor University, Tehran, Iran

Maliheh Hajian Nezhad¹
M.A. in Linguistics, Payame Noor University, Tehran, Iran

Received: 27/04/2021 Accepted: 12/04/2022

Abstract:

Speech repair, also called conversational repair, as one of the most important instruments for the maintenance of the conversation and preventing communication breach, can be an effective factor in daily conversations and relations. Here, gender, as a sociolinguistic factor, can cause differences in the frequency and manner of using this instrument by speakers. The present study compares Persian-Speaking men and women in using repair in their conversations, as well as the distribution of different types and strategies of repairs. Schegloff's classification of repair types (1977) and Fox & Jasperson's (1995) classification of repair strategies were used. The results indicate that, in general, women tend to use significantly more repairs than men do. Although both groups showed a similar pattern of ranking in the frequency of repair types and in both of them self-initiated self-repair had the highest frequency and self-initiated other-repair the lowest frequency, in the meantime, two types of repairs in women had frequencies twice those in men. Moreover, the analysis of the data by means of Fox & Jasperson's sevenfold classification of repair strategies showed that in both men and women's speech, "recycle word" was the most frequently used strategy and "aborting syntactic stream and starting new structure" was the least frequently used one while in both strategies, the percentage of use as higher in women's speech compared to that of men.

Key words: conversation, repair, Schegloff's classification of repair types, Fox & Jasperson's classification of repair strategies, gender

1- hosseinimasum@pnu.ac.ir